

Hirdetések

IVAS!

Kovács Sándor tu-
onostor" füszerkera.
Akinek bármennyü
ntse be nálam októ-
mon tul bejelentett
állalok semminemü

ax Izidor, Uioara.

románban perfekt
ó zsidó joghallgató,
n praxisa van, tani-
keres, esetleg órá-
óban.

fürdőszobás lakás
berendezéssel azon-
kiadóban.

Ujdonságl

gandektárgy

szentkép.

z ország minden
erestetnek.

iu. Maria 5.

nlkozik fiatalember
z magyar nyelv ta-
Ci ma kiadóban.

ó keres teljes ellá-
esetleg a belváros
n „Belvaros” jelige

ett pirosfedelü go-
skevel váltók—ho-
találó Nagyfaludi
esül. Széchenyi tér

ven

magyar, román, né-
ol írók világhíró
vagy kitünő for-
Uj Kelet elár-
on be még ma a

ttel rendelkező

NTE

nyvtárba

érfizetője csupán
fizetnie, mely ösz-
cserelési joggal

irodalom leghire-
lonságait. — Aki
nek a lapnak, az
hat a fenti felté-
naponta postaco-
rekönyvekkel (ki-
rt). Ismertető in-
talógus az összes
nyelven) 25 lej.

nkönyvtár

volt Jókai ucca) 5

XIII EVF. • SZAM 230
Ciuj—Kolozsvár, 1930
október 23 Csütörtök
5691 EV

Az Uj Kelet az 400
és bánáti zsidó
nap Disztér 2. H. e. 8.

Cikkeink után
ferrás megjelölés

Kéziratokat nem küldünk vissza
és megőrzésükre sem vállalkozunk

Ramasetter Robert
BUDAPEST

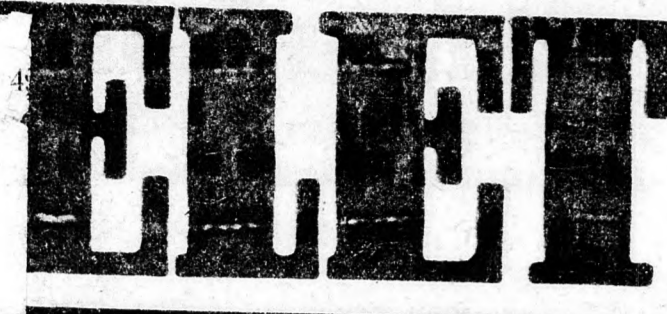
Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassai
ucca) 10. szám. Telefon: 9 77.

ELŐFIZETÉSI ARAK:
Egész évre 1150 Lej
Félévre 600 "
Negyedévre 320 "
Egy hónapra 110 "

KÜLFÖLDI
ELŐFIZETÉSI ARAK:
Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénzneim).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel.

ZSIDÓ POLITIKAINAPILAP

Palesztina sorsdöntő napjai

Még nincsen kezeink között az angol kormány tegnap nyilvánosságra hozott palesztinai programjának teljes szövege, de az a pusztán tény, hogy a publikáció hatása alatt Weizmann Chaim szükesnek tartotta, hogy lemondjon a Cionista Világszervezet és a Jewish Agency elnökségéről, elég beszédes jel arra, milyen veszedelmeket rejteget számunkra ez a kormánynyilatkozat. A zsidó közvélemény már régóta növekvő aggodalommal kíséri azt a változást, amely az angol kormány Palesztina-politikájában egyre világosabban jut kifejezésre. A cionista politikusok egy része már évekel ezelőtt rámutatott azokra nyílt és burkolt zsidóellenes tendenciákra, amelyek a palesztinai angol igazgatás exponenseit áthatják s amelyek végezetesen káros hatással vannak a zsidó országépítés menetére. A hivatalos cionista vezetés mindig igyekezett ezen panaszok és kifakadások élet letompítani és sérelmeinket az angol kormánnyal való békés megértés útján akarta orvosoltatni. Weizmann Chaim a tíz év alatt, amíg a cionista ügyek élén állott, klasszikus példáját nyújtotta a politikai lojalitásnak, amellyel az angol kormánnyal szemben viselkedett. Önkéntelenül felvetődik a kérdés: vajon Weizmann nem látta azokat a zsidóellenes tendenciákat, amelyek a palesztinai kormányzatot egyre kirívóbban jellemezték, vajjon nem vette észre azokat a sérelmeket, amelyek nap nap után érték a zsidó ügyet Palesztinában? Vajjon csak a cionista szervezet radikális és revizionista frakciói voltak olyan észlelők, hogy mindazt, ami bekövetkezett, előre megjósolták? Akinek csak egyszer volt alkalma Weizmannal szemtől-szembe állani és őt beszélni hallani, egy pillanatig sem kételkedik benne, hogy Weizmann legálább olyan jól meg tudta ítélni a mindenkori palesztinai helyzetet, mint bárki más. Weizmann legmegátaladottabb ellenfelei sem vonják kétségbe azt, hogy valóban nagykonceptiójú és széleslátókörű politikus, akinek a figyelmét nem kerülik el még a legjelentéktelenebb momentumok sem, amelyek a zsidó országépítést akár kedvezően, akár kedvezőtlenül befolyásolják. Weizmann nagyon is jól látta azokat a veszedelmeket, amelyek a palesztinai kormány egyre egyszálábbá váló politikájában magában rejt s ha mégis kitarított a lojalitás és a bizalom politikája mellett, úgy ezt bizonyára azért tette, mert ezt látta az egyedüli helyes és célravezető utnak, amellyel a befolyásos angol politikai közvéleményre hatást gyakorolhat s amelynek segítségével az angol politika egyoldalúságát a zsidóság javára megváltoztathatja.

Lehet, sőt ma már minden jel arra vall, hogy ez a politikai metódus elhibázott volt. A bekövetkezett események Weizmann ellen szólnak, bár nincsen semmi bizonyítékunk arra, vajjon egy agresszív és határozottabb fellépéssel tudtuk-e volna nagyobb eredményeket kiesikarni. Annyi bizonyos, hogy végül Weizmann is kénytelen volt belátni, hogy az eddigi metódusok nem voltak helyesek s ha nem akarjuk az egész zsidó országépítés jövőjét kockára tenni, új módszerekhez kell folyamodni. Weizmann lemondásával messze harsogó bizonyítékot szolgáltatott az angol közvéleménynek, hogy az angol kormány palesztinai politikájával még a legmérsékeltbb cionista elemek sincsenek megelégedve s nem akad talán az egész világon becsületes zsidó ember, aki hajlandó volna ezt a politikát továbbra is fedezni.

Nem kell tulságosan messzire men-

nünk az okok keresésében, ha meg akarjuk találni az angol Palesztina-politika változásának rugóit. Palesztina az angol világbirodalomnak csak jelentéktelen részét képezi. Kétségtelen, hogy Anglia inkább hajlandó Palesztina kormányzását a birodalom többi részeinek szükségletei szerint irányítani, mint megfordítva. Kész ezt megtenni, még az adott szó megszegésének árán is. A brit kormányzatnak az utóbbi időkben egyre nagyobb nehézségekkel kellett megküzdenie Indiában, ahol a sors különös szélsége folytán éppen a mohamedán hinduk azok, akikre a brit hatalom támaszkodik s akiknek a kedvében igyekszik járni. Az indiai helyzetből kiolyólag a mohamedánok jelentős befolyásra tettek szert a birodalom egész politikájában s csak nagyon természetesen, hogy Anglia a birodalom többi részeiben is figyelemmel kíván lenni a mohamedán

érdekekre, mintegy rekompenciaképpen, az indiai mohamedánok lojális magatartásáért. Más lapra tartozik az a kérdés, vajjon helyes alapokon nyugszik-e az angol kormány kalkulációja, amikor a problematikus értékű és efemer jellegű mohamedán szimpátiák kedvéért brüszköl és brutálisan feláldozza a zsidó nép legszentebb érdekeit és saját adott szavát. Egész bizonyos, hogy akadnak majd lelkiismeretes és előkelő gondolkodású angol politikusok, akik fel fogják emelni tiltakozó szavukat az angol kormánynak ezen rideg, üzletes és erkölcsileg nem éppen kifogástalan irányvonala ellen.

Bennünket természetesen most elsősorban az érdekel, mi fog történni a cionista szervezeten belül és milyen mederben fog tovább folytatódni a zsidó országépítés munkája Palesztinában. Egy dolog bizonyos: nem fogunk egy jöttát

sem feladni igényeinkből és jogainkból és egy pillanatra sem szabad szünetelnie az országépítő munkának. Az angol kormánnyal szemben pedig minden valószínűség szerint más hadállásba fog helyezkedni úgy a cionista szervezet, mint a Jewish Agency. A jelek szerint a politikai munka súlypontja Londonból Newyorkba lesz áthelyezve s a politikai cionizmus irányítását az amerikai zsidóság fogja átvenni, akik szabadok ama gátlásoktól, amelyekkel az angol zsidók, akarva nem akarva, meg vannak terhelve. A cionista mozgalom nehéz és válságos napokat él át. Régi történelmi tapasztalat azonban, hogy egy nép éppen a legválságosabb percekben mutatja meg igazi nagyságát és biztosak vagyunk benne, hogy a zsidó nép is tudni fogja kötelességét s egyetemes akaratral fog sikra szállni szent céljaiért és jogaiért.

Weizmann lemondása után...

A Manchester Guardian azzal vádolja az angol kormányt, hogy megakadályozza a zsidó nemzeti otthon felépítését

Az angol kormánynyilatkozat hangsúlyozza, hogy Anglia vállalja a mandátumban foglalt kötelezettségeket, de ugyanakkor arról beszél, hogy Palesztina mezőgazdasági helyzete még nem tesz lehetővé a fokozottabb bevándorlást

A kormánynyilatkozat következtében lemondott Lord Melchet, a Jewish Agency alelnöke is

London, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnapi számunkban röviden közöltük, hogy a Simpson-jelentés és az ezzel kapcsolatos kormánynyilatkozat következtében, amely az angol kormány új Palesztina-politikáját változza, Weizmann Chaim dr., a cionista világszervezet elnöke benyújtotta lemondását. Weizmann lemondásáról le-
véiben értesítette a gyarmatügyi hivatalt. kifejtve, hogy az angol kormány messze eltávolodott az 1922-ben lefektetett Palesztina-politikájától s olyan intézkedésekre készül, amelyek nem alkalmasak arra, hogy a zsidó nemzeti otthonnak Palesztinában való felépítését elősegítsék. Weizmann ezzel egyidejűleg a Jewish Agency elnökségéről is lemondott és közölte a gyarmatügyi hivatalal, hogy lemondását a két szervezet kongresszusa elé fogja terjeszteni. Weizmannal egyidejűleg lemondott lord Melchet volt angol miniszter, a Jewish Agency alelnöke is, aki ugyan-
csak levélben hozta tudomásul lemondását az angol gyarmatügyi hivatalal. Melchet lord lemondólevelében kifejti, hogy az angol kormánynyilatkozat nyílt megszegése Balfour lord nézeteinek. Ezzel a nyilatkozattal az angol kormány eljátszhatja a zsidóság ragaszkodását, amelynek eddig is többször vette hasznát az angol világbirodalom. A MacDonald-kormány magatartása becsapása mindazoknak a reménysegeknek, amelyek a világ zsidósága Angliához s a nemzeti otthonnak angol égisz alatt való felépítéséhez fűzött.

nyilatkozat — hogy a zsidó vezetők arra igyekezzenek az angol kormányt rávenni, hogy Anglia a bevándorlással s a földosztással kapcsolatos politikáját a legitranzingszebb cionista véleményekhez és aspirációkhoz alkalmazza. Eppen úgy haszтал, — mondja a jelentés — ha az arab vezetők fenntartják az alkotmánynak Palesztinába való bevezetésére vonatkozó kérésüket, lehetlenné téve ezzel az angol kormányt, hogy teljesítse a zsidókkal és a többi nemzetiségekkel szemben vállalt kötelezettségeit. Az angol kormány célja az, hogy megvédje mindkét fél érdekeit, a mandátumban foglalt kötelezettségeknek megfelelően.

tett és élénk kommentálások tárgyát képezi. Ugyancsak nagy feltűnést keltett dr. Weizmann Chaim lemondása is, amellyel az egész angol sajtó hatalmas cikkekben foglalkozik. A lapok szerint Weizmann a cionista szervezet és a Jewish Agency kongresszusai elé fogja terjeszteni az angol kormány határozatait, hogy a kongresszusok az angol kormánynyilatkozat által előidézett új helyzetnek megfelelő határozatokat hozzanak. Az angol sajtó sajnálatát fejezi ki Weizmann lemondása felett s annak a reményének ad kifejezést, hogy a cionista világszervezet elnöke meg fogja változtatni elszántságát vélt elhatározását.

Az angol sajtó kommentárja

A Daily Herald írja, hogy az angol kormányt a mandátum egyaránt kényseríti a palesztinai zsidó nemzeti otthon konszolidálásának biztosítására, de a Palesztinában élő arabok jogainak megvédésére is. Kettős megbízatás ez és valamelyik fél előnyben részesítése nem kell hogy jelentse a másikkal szembeni erőszakosságot. A zsidóknak Palesztinában való megtelepedése nem jelentheti ugyanakkor az arabok kiűzését, vagy alárendelését. A gazdasági körülmények bizonyos határt vonnak a zsidó bevándorlásnak. A Times, foglalkozva a zsidóknak az angol kormánynyilatkozat elleni tiltakozásával, azt írja, hogy a zsidó bevándorlást a szegény Palesztina befogadóképességének megfelelően kell limitálni.

A fenti lapokkal szemben a konzervatív Manchester Guardian élesen támadja az angol kormányt, amely félnék és bátoratlan politikájával odajutott, hogy megakadályozza a palesztinai zsidó nemzeti otthon fejlődését. A lap sajnálatát fejezi ki Weizmann lemondása felett és meleg szavakban emlékezik meg a cionista világszervezet elnökéről.

Az angol kormánynyilatkozat
Londoni táviratok kivonatosa közlik az angol kormány nyilatkozatát, amely bevezetésében kifejti, hogy Anglia a Népszövetség által rábizott mandátum előírásának megfelelően akarja Palesztinát adminisztrálni. Ezzel szemben teljesen hasztalan, — mondja a kormány-

Az angol kormány törvényhozási tanácsot kíván létesíteni a Churchill által 1922-ben tett nyilatkozatának megfelelően. A tanács a főkörmányszókból, tíz hivatalos és tizenkét nemhivatalos tagból fog állani. A belterjes mezőgazdaság kifejlődése meg fogja könnyíteni új zsidó mezőgazdasági kolóniák létesítését. Egyelőre azonban lehetetlen előrelátni, hogy a palesztinai angol haderők fenntartási költségei mikor lesznek mérsékelhetők. Palesztina arra a kritikus pontra jutott, midőn csakis zsidó és arab vezetőknek a kormánnyal való szoros együttműködése akadályozhatja meg, hogy a helyzet veszélyessé váljon mindkét fél számára. A kormány kéri az arabokat, hogy ismerjék el az adott tényeket és kéri a zsidókat, hogy lássák be annak szükségességét, hogy koncessziókat kell tenniük a függetlenség és szeparatizmus ideáljaiból, amelyeket a zsidó otthonnal kapcsolatosan bizonyos körök táplálnak.

London, október 22. Az angol kormány Palesztina-nyilatkozata amely Sir John Hope Simpson jelentésével egyidejűleg látott napvilágot, angol politikai körökben hatalmas feltűnést kel-

Ha a rendőrség a vasgárdával szimpatizál...

**Csendélet a máramarosszigeti rendőrségen — Babutiú pofoz, Moldovan fojtogat —
Hogyan néz ki D. R. Ioanitzescu nyugati mintára átszervezett rendőrsége**

Sighet—Máramarossziget, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Körülbelül egy esztendeje annak, hogy D. R. Ioanitzescu beszéde elhangzott a parlamentben. A rendőrség átszervezéséről beszélt az alminiszter s gondos koncepciója alapján nyugati mintára átszervezett rendőrséget ígért.

Szenzációs sikere volt annakidején az alminiszter beszédének. A demokratia honatyái örömmel üdvözölték a padokat. Alig pár napra rá sokezer példányban kinyomták az alminiszter beszédét és Máramarosszigettől Bălănești s Temesvártól Orheiig megküldték minden rendőrfőnökségnek kiragasztás végett.

Egy borus reggelen mi is megállítottunk a máramarosszigeti rendőrség udvarán a plakát előtt. S elégedetten és reménykedve olvastuk, hogy:

„... a rendőrséget nyugati mintára szervezzük át. Lelkiismeretes, arraval emberek állítunk a rendőrség élére. Megszüntetjük végre a rendőrbatalitásokat, a liberális rezsimnek ezt a csökevényét, mely az elmúlt években annyira aláta országunk hírnevét a külföld előtt.“

A hatalmas plakátból annyit jegyztünk meg magunknak, hogy a rendőrséget átszervezik s lesz a rendőrségen emberiség, viszont a brutalitások megszűnnek. Így mondta ezt világosan D. R. Ioanitzescu alminiszter.

S később, hogy a plakátból esőtől málló, szélből tépett papírrongy lett — valahányszor a szigeti rendőrség udvarára léptünk — mi még mindig elégedetten és reménykedve néztünk feléje. *Mig egy napon a plakátot végleg le nem kaparták a fáról...*

Ha a rendőrség a Vasgárdával szimpatizál...

A dolog úgy kezdődött, hogy Constantin Danilát Nagykárolyba letartóztatták. A nagykárolyi ügyészség úgy döntött akkor, hogy a hirhied antiszemita vezért átadják a csernovici ügyészségnek. Bukovinai az illető, gondolták, döntsék hát az ottani hatóságok sorsa fölött.

A szigeti rendőrséget értesítették akkor Danila átutazásáról. Intézkedjék, hogy a rend biztosítva legyen.

A rendőrség emberei meg is jelentek az állomásnál. A nagyváradi-csernovici vonat befutott s ekkor Zaharia Manolache, a Vasgárda szigeti vezére volt olyan kegyes és bemutatta a letartóztatott diáknak a szigeti rendőrség embereit. Ezek meghatódottan kezét fogták vele, intézkedtek, hogy kapjon rendes vacsorát, nézték, hogyan osztja szét ropcsédulát és mosolyogtak azon, hogy halált kiált a zsidók fejére. Később koccintottak és amikor a vonat kifutott a szigeti állomásról, Constantin Danila szervuszt intégetett a szigeti rendőrségnek.

Mi nem forsziroztuk akkor a dolgot. Gondoltuk, a szigeti rendőrségen nem tudnak arról, ami Polyánán történt. A felperzselt Borsa is igénybe vette energiáinknak minden esepjé, gondoltuk, ennek a szimpátiatüntetésnek nem lesznek következményei.

Máramarosszigeten megvendégelik a diákokat

Nem vagyunk babonások, de meg kell állapítanunk, hogy amíg az alminiszter plakátja ott volt a szigeti rendőrség falán, nem történtek ilyen dolgok. Üdvöske volt számunkra a plakát, míg a rendőrség vezetői számára mementó.

Mert a Danila-féle szimpátiatüntetést újabb tett követte. A szigeti törvényszék tanácsa ugyanis szabadlábra helyezte a polyánai zavargásokból kifolyólag letartóztatott diákokat. S a diákok, mivel tudták, hogy a rendőrségen szimpatizálnak velük, egyenesen oda fordultak.

A rendőrségen kiállítottak számukra egy bont,

egy szigeti zsidó szállodatulajdonoshoz címezve. A rendőrfőnök-helyettes utasítja a tulajdonost, hogy a diákoknak adjon szobát, enni-inni,

a számlát viszont prezentálja a rendőrségnek, az majd kifizeti.

A szállodatulajdonos elégt tette a rendőrség utasításának. A diákok ettek-ittak és vigadtak. Élveztek a szigeti rendőrség vendégszeretetét, míg „nemes hivatásuk“ más helyre nem szolgáltatta őket.

És amikor a tulajdonos elküldte a bont a rendőrségre abból az egyszerű célból, hogy azt váltsák be,

a rendőrfőnök-helyettes elszedte a bont, viszont nem fizette ki az összeget.

Nincs most pénz — mondotta — jöjjön máskor. A bon csak maradjon itt. Mit lehet tudni, még egy újságíró kezébe kerül. S az ilyesmi — azt mindenki bevallja — a rendőrfőnök-helyettes urnak csak kellemetlenséget szerezhet...

A szigeti rendőrség tisztviselője pofoz — az ügyeletes rendőrtiszt fojtogat

A szigeti rendőrségnek a Vasgárdával való barátkozása meghozta a maga szomorú gyümölcsét. A Vasgárda apostolainak tanításai megértő szívekre találtak a szigeti rendőrségen s az új tanítványok belátták, hogy ideje a tan „gyakorlati részére“ is áttérni.

A napokban történt az első eset. Diszkréció kedvéért nevezzük az áldozatot L. Mendelnek. A hűsöket pedig nevezzük az indiszkréció kedvéért Babutiú és Moldovanak.

Babutiú tehát rendőrségi ember. Iktat a rendőrségen. Ő pofoz, Moldovan pedig komizár. Ő fojtogat.

Vasárnap délután történt. Babutiú az ebédnél erősen a pohár fehére nézett és ekkor kedve támadt a Zsidó-uccában egy kicsit „inspicálni.“ Meg is fogott egy öreg zsidót. Te dolgoztál ma — ordította feléje. Az öreg megszeppent, kért, könyörgött. Irja fel, mondotta s ha azután beigazolódik a vád, büntessék meg.

Babutiú üllegetni kezdte és cipelte a rendőrség felé.

Ekkor érkezett oda L. Mendel, L. rabbinak a fia. Miért veri ezt az öreg embert, kérdezte Babutiútól. A tökrészeg tisztviselő ekkor őt is pofozni kezdte. L. Mendel nem tudta kivel van dolga, védekezni kezdett. Babutiú rendőrt kiabált, ez megindult velük a rendőrség felé és utközben Babutiú hajtogatni kezdte:

A zsidók megakartak ölni, jaj szegény fejemenek, ki akarták ontani a vérem...

L. Mendel testvérbátyja berontott ekkor a kávéházba és kérte jelen sorok íróját, hogy csináljon valamit, mert az öcsét verik a rendőrségen. Rögtön odarohantunk s az ügyeletes rendőrtiszt szobájában borzalmas látvány tárult elénk.

Moldován komizár homlokán kidagadtak az erek a dühtől.

Két marokkal fojtogatta a már-már eszméletlen L. Mendelt. Majd megmutatja ő a rohadt zsidóknak, hogy Máramaros nem az övék,

ordította. Az ajtónál néhány rendőrlégény állott és csak várták a pillanatot, hogy rávethessék magukat az áldozatra.

Moldován komizár egy mellékszobába akarta hurcolni L. Mendelt, hogy ott zavartalanul tölthesse ki rajta bosszuját. Amikor meglátott, még dühösebb lett.

— Hát már semmit sem tehet a szigeti rendőrség az Uj Kelet nélkül! — kérdezte ordítva. Főnökünk túl intelligens, de én majd ellátom az Uj Kelet embereinek a baját...

A nagyszerű fogás azonban el volt passzolva... Néhányszor még felpofozta L. Mendelt és aztán elengedte. Jegyzőkönyvet sem vett fel az esetről.

Minek jegyzőkönyv, ha az embert meggátolják munka közben?... Így gondolkozott Moldovan György komizár, aki legelsők akarta bevezetni a szigeti rendőrségen a codreanizmust...

Manolache legényei munkában...

Pár hete annak, hogy Manolache megszervezte a piaciársok konkurenciáját. Falusi parasztokat esdített a városba, bemutatta nekik a kőfamesterség titkos fogásait s nyílt sisakkal kiállott a frontra.

Ez eddig rendjén is lett volna. De ő úgy képzelte el a konkurenciát, hogy a zsidó kofának egyáltalán nem szabad árulni. S ha mégis hajlamosságát mutatna ebbe az irányba, akkor erőszakkal meg kell gátolni.

Vasárnap délelőtt Moskovits Ignác és David Jenő, szigeti piaciársok szót akartak vásárolni. Manolache legényei felszólították őket, hogy távozzanak, de hogy ennek a felszólításnak nem tettek eleget (a szó betűszerinti értelmében) betörték a koponyájukat.

A máramarosszigeti piactér kellős

Öngyilkos lett Ütő Emma, a Rador távirati iroda tisztviselő-nője

Lelkiismeretfurdalások gyötörték a szerencsétlen urileányt, mert Budapesten elköltötte keresetét, mialatt szegény édesanyja betegen feküdt...

Cluj—Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Tegnap és tegnapelőtt és azelőtt is és még évekre visszamenőleg mindennap ő vette fel a kagylót a Radornál, rajta keresztül futottak be az események, minden ami a világon történt az összes borzalmak és minden, ami nagyszerű, minden, ami élet, az ő mélyzengésű althangján jutott el hozzánk telefonon. Ő volt a mi mindennapi munkánk befentese, ő, aki csöndesen és munkásan ült az események közepontjában és kezelte a telefont. Ütő Emma, a Rador távirati iroda tisztviselő-nője, már nem felel a hívásunkra, már nem ül a Rador távirati irodában. Ő, az események továbbítója már szürke újságír csupán: Ütő Emma, Honvéd uca 88. szám alatti lakos, tegnap délután öt órakor eltávozott hazulról, hogy az irodába menjen. Este sem jött haza, sőt a színház befejezésének ideje után sem így a család nem tudta, hova lett Emma, a család kenyérkereső Emmája. Hainali négykor aztán megtalálták. Holtan. Felakasztotta magát a padlason.

Ütő Emma szerényen és szegényen élt az eseményzuható gőcepiában: körülötte esgett a telefon kopogott az irógép. És Emma ilyen környezetben hordta a maga tragédiáját. Kisebbségi, esküdt nem tett állami polgári iskolai igazgató az apja, halálos betegen és keresetképtelenül. Otthon édesanyja, testvérei, kisebbek, keresetnélküliek. Emma dolgozott, gépelt, telefonált, szerzett pénzt az otthoniaknak. És olykor késő este ment haza az irodából Honfalán ment el az emberek között, haza, özvegy édesanyjához, mert édesapja végül meghalt, a szegénységhez évszáz hozott és az árvaság szomorú, szerettelen érzését...

Szórakozás? Emma ezt nem engedte meg magának. Emma akkor szórakozott, ha valakivel elnevetélhetett néha, talán egyszer két hónapban színházba is elment, egy olcsó moziba is olykor. De egyszer elment Budapestre. Az el-

Kotta Király-nál

Kotta Király-nál

Legnagyobb raktár — Legolcsóbb ár
Cluj, Főter 15

közepén történt. A rendőrség asszisztált, a városi főorvos nyújtott segítséget az áldozatoknak és láttelepet vett fel az esetről. Ha kibírják, akkor 2-3 hónap múlva lábra is állhatnak.

S Michnea Vasil, Putu George és Manolache többi cinkosai továbbra is szabadlábon vannak. Konkurenciát csinálnak és gyűléseznek. A rendőrség részéről pedig nem történik semmi intézkedés, hogy ezeket a gyűléseket letiltsák.

Mi szabad országban élünk, mindenki nyilváníthatja a meggyőződését.

Ezért rendeznek Danilának szimpátiatüntetést a szigeti állomásán, ezért vendégelik meg a rendőrség költségén az antiszemita diákokat, Babutiú ezért pofoz és Moldovan azért fojtogat. Manolache legényei is ezért törhetnek be zsidókoponyákat konkurenciá ürügye alatt... Mert szabad országban élünk s mindenki nyilváníthatja meggyőződését...

Hogy a rendőrség betiltotta a gyűlést, amit Mayer Ebner dr. akart megtartani Máramarosszigeten?

Pardon, az más. Ebben a tekintetben lehet a szigeti rendőrségnek egészen privát és sajátos meggyőződése...

Mi a magunk részéről csak azt kérdezzük:

— Vajjon így képzelte el a nyugati mintára átszervezett rendőrséget D. R. Ioanitzescu alminiszter?..

Schön Deszó

231-re

A világ mi szerek expló

Berlin, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A városi főorvos nyújtott segítséget az áldozatoknak és láttelepet vett fel az esetről. Ha kibírják, akkor 2-3 hónap múlva lábra is állhatnak.

A kiküldött türint a késő es jutott ki épen

Kórházban ápol halálos áldozatok óra után újabb szabdá tenni zennegy munkás eltorlaszolt tárnagész éjjelen át gyobb a reménys tokban lévő mé munkást is életb. Az aacheni revie dult elő tömegk bányalégexplózió telt áldozatul. A a külföldi kormá egymásután érke tok. Hindenburg zosági elnökhöz i ben felkéri, tudan itását a halálos zóival és a súly vánsgait mielő

A késő esti ónya ventiláció működésbe hoz apparátus

Az összeomlott léktalanjait az ban helyezték el a telefón- és t most ezek helyre A tárnákban felt cet mutatnak. A egymásután köv ban folyt le. am melyben bekövet söbb állottak be amely a felszín pusztított.

Arainkat

Világszerte tö for

légfűtéses

10 kiló fával

egy normál szob 3-4 szobás lakás nek. Legtakaréko fűtés. Arlap

SZANTO

redőny- és ká

Kályháinkból áll vidéki városokba

Essling

BARZEL VASÚ FELSNER

(—)ay

231-re rugó már az alsdorfi bányakatasztrófa eddig kiemelt halottjainak száma

A világ minden részéből érkeznek a részvétlívírók a német kormányhoz — Nem robbanószerek explóziója idézte fel a rettenetes katasztrófát — Még kilencvenkét ember van a tárnákban

Berlin, október 22. Ma délben a német Lufthansa egyik utasgépén a berlini sajtó munkatársai a Rajna vidékre utaztak az alsdorfi Anna II. bánya katasztrófájának színhelyére. A gép dél után felétkörte az Alsdorft s néhány percig 50 méter magasságban keringett a katasztrófa színhelye felett. Leszállás után az újságírók nyomban közöltek lapjaikkal a látottakat. Az aknájáratok körül épületanyagok romhalmaza mutatja, hogy ott a borzalmas erejű robbanás előtt házak állottak. Az igazgatósági épület is romokban hever, ugyszintén a szénosztályozó üzem helyisége, melynek egyik épen maradt falára rádőlt a szénfelhúzó torony.

A kiküldött tudósítók jelentései szerint a késő esti órákig 420 munkás jutott ki épen a szabaddá tett tárnákból.

Kórházban ápolnak 76 sebesültet és a halálos áldozatok száma 95. Este kilenc óra után újabb tárnájáratokat sikerült szabaddá tenni s az egyikben még tizenegy munkást találtak életben. Az eltorlasztott tárnájáratok szabaddá tétele egész éjjelen át folyik. Most már nagyobb a reménység, hogy az elzárt járatokban lévő még mintegy százötven munkást is életben fogják kimentetni. Az aacheni revierben 1917 óta nem fordult elő tömegkatasztrófa. Akkor egy bányaléglexplozió 53 emberéletet követelt áldozatul. A birodalmi kormányhoz a küllöldi kormányoktól és államfőktől egymásután érkeznek a részvétlívírók. Hindenburg az aacheni kormányzósági elnökhöz intézett táviratot, melyben felkéri, tudassa mély részvétlívírást a halálos áldozatok hozzátartozóival és a súlyos sebesülteknek jó kívánságait megelőbbi felgyógyulásukhoz.

A késő esti órákban sikerült a bányá ventillációját teljesen normális működésbe hozni s a mentés nagy apparátussal folyik tovább.

Az összeomlott munkáslakóházak hajléktalanjait az alsdorfi elemi iskolákban helyezték el. A robbanás szétverte a telefón- és táviróösszeköttetéseket s most ezek helyreállításán is dolgoznak. A tárnákban feltalált órák 7 óra 45 perccel mutatnak. A katasztrófa tehát több egymásután következő explóziós fázisban folyt le, amelyek közül a bányamélyben bekövetkezettek perekkel később állottak be, mint az a robbanás, amely a felszínen az épületekben is pusztított.

Berlin, október 22. Az Eschweileri bányászszövetség délelőtt tizenegy órakor kiadott jelentése szerint az alsdorfi bányakatasztrófa eddig kiemelt halálos áldozatainak száma 145, a waltenbergi kórházban 99 sebesültet ápolnak.

92 ember még a beomlott tárnákban van.

Most már nagyon kevés a remény arra, hogy ezeket még életben lehessen találni.

Berlin, október 22. Az alsdorfi bányakatasztrófa kórházba szállított sebesülteinek száma az új folyamán kilencvennégyre emelkedett. Az első sebesültek tulnyomó része esonttöréssel került be,

a későbbiek égési sebekkel és füst, valamint gázmérgezéssel.

A földomlásos tárnákban egész éjjel folyt a mentés.

Az eddig feltárt járatokban mindennél épségben megtalálták a dinamit-rakárt, ami kétségtelen bizonyítéka annak, hogy nem robbanószerek explóziója idézte elő a katasztrófát.

Legutolsó jelentés szerint ma délben a mentési munkálatok során eljutottak a robbanás főfészkehez. Félóra alatt újabb 70 halottat emeltek ki s ezzel a halottak száma 231-re emelkedett. A katasztrófa áldozatainak hátramaradt-jai részére a porosz és birodalmi kormányok 100—150.000 márkát juttattak el s az egész ország területén megindult a gyűjtési akció.

Ismét felülkerekedtek a brazilai forradalmárok

A forradalmárok repülőraja megjelent Rio de Janeiro felett s rőpcédulákon bejelentették, hogy rövidesen átveszik a hatalmat

Newyork, október 22. A Braziliából érkezett jelentések szerint a szövetségi kormány átmeneti jellegű sikerei után a forradalmárok ismét felülkerekedtek. A forradalmárok csapatai a riói és a saopaulói vasutvonalak mentén előre nyomulnak. A felkelők repülőgépei rőpcédulákat szórnak a szövetségi kormányhoz hű városokra és bejelentik hogy a

forradalmárok nemsokára bevonulnak s átveszik a hatalmat. A kormány újabb csapatokat vonultat fel, de a tartalékok bevonulása nem járt kellő sikerrel s így nagy haderők felett a kormány nem rendelkezik. Az Egyesült Államok kormánya hathatósan támogatja a braziliai kormányt lőszerezéssel, fegyverekkel és más hadianyagokkal,

de helyzetük válságosra fordult s nem tudni, hogy a hadiszerencsét vissza tudják-e még fordítani a maguk javára.

Newyork, október 22. Buenosayresi jelentések szerint a brazil felkelők repülőraja tegnap megjelent Rio de Janeiro felett és a levegőből rőpcédulákat dobaltak le a fővárosra.

A porosz tartománygyűlésen a nemzeti szocialisták összes javaslatait leszavazták

Erélyes intézkedések a kommunisták ellen — Berlinben megnyílt az újságírók világszövetségének kongresszusa

Berlin, október 22. A porosz tartománygyűlés ülésén elvetették a nemzeti szocialisták által benyújtott javaslatokat. Ezek a Young-terv vállalt fizetési kötelezettségének azonnali beszüntetésére, a nemzeti szocialista egyenruha betiltásának hatályon kívül helyezésére és a porosz tisztviselők nemzeti szocialista párthoz tartozása tilalmának felfüggesztésére vonatkoztak. Egyéb-

ként a kommunisták holnapután a rajna-vesztfáliai partvidéken éhségfelvonulást akartak rendezni. A dortmundi rendőrfőnökségnek tudomására jutott a terv s a felvonulást Dortmund területére betiltotta. A többi városok hasonlóképpen járnak el.

Berlin, október 22. A német sajtó házában ma nyílt meg az újságírók világ-

szövetségének kongresszusa, amelyen 25 országból mintegy hetven delegátus jelent meg.

Curtius holnap estére az újságírók tiszteletére tervbevelt fogadóestje az alsbergi bányakatasztrófa miatt elmarad. A külügyminiszter az estélyi költéségeit a katasztrófa áldozatai özvegyeinek és árváinak juttatja el.

November közepén tárgyalja a szatmári törvényszék a borsai antiszemita bűnperét

A per iratai megérkeztek már a szatmári törvényszékhez

Sátmar—Szatmár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Mint ismeretes, a legfőbb semmitőszék helyt adott a máramaroszigeti zsidóság kérésének és a borsai antiszemita izgatók perének tárgyalását Máramaroszigetről Szatmárra helyezte át. Jogos volt ugyanis az aggodalom, hogy a cuzista agitátorok a per tárgyalását rendbontások előidézésére fogják felhasználni, annál is inkább,

minthogy a máramarosi falvak paraszt-ságát már hónapok óta izgatják, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg a per tárgyalásán.

Néhány nappal ezelőtt a legfőbb semmitőszék megküldte a per iratait a szatmári törvényszéknek, amelynek első elnöke, Erdős Ferenc már megkezdte a hatalmas dosszár tanulmányozását. Az ügyet a törvényszék első szekciója fog-

ja tárgyalni. Valószínű, hogy a tárgyalás november közepén lesz megtartva. Szatmár zsidósága körében meglehetősen nyugtalansággal fogadták a tárgyalás áthelyezésének híreit. A zsidóság vezetői interveniálni fognak a polgári és katonai hatóságoknál, hogy már eleve tegyenek meg minden intézkedést az esetleges rendbontások megakadályozására.

Háromszáz jelentkező közül csak 187-et vettek fel az orvosi fakultás első évére

Costachescu rendeletei alapján automatikus numerusz klauzuzst léptettek életbe

Cluj—Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az egész ország közvéleményét foglalkoztatják Costachescu közoktatásügyi miniszternek ama rendeletei, amelyek a szellemi proletariátus növelésének megakadályozása céljából az ifjúság továbbtanulási lehetőségére elő akar súlyos korlátozásokat állítani.

Kétségtelen, hogy a tultengő szellemi proletariátus csökkentésére csakugyan szükségesek olyan irányú intézkedések, amelyek gyökerében megakadályozzák a foglalkozás nélküli diplomás emberek tekintélyes kasztjának növelését. Azonban azok az intézkedések, amelyeket Costachescu miniszter rendeletére a közoktatásügyi hatóságok foganatosítanak,

minden tervszerűséget nélkülöznek és mert a kormány nem állapított meg olyan kritériumokat, amelyeknek alapján az egyetemről való visszautasításoknak történiök kell, a rendeletek végrehajtásának „numerusz klauzuzs” jellege nyilvánvaló, mert azért, hogy az intézetek tetszésük szerint utasíthatják vissza a jelentkezőket, természetesen a kisebbségeket rostálják meg elsősorban.

A kloozsvári új egyetemi év megnyitására részesítették először abban a kellemetlen meglepetésben a jelentkezőket, hogy jelentékeny részét a diákoknak minden indoklás nélkül visszautasították. Az egyetem orvosi fakultásá-

nak első évére háromszáz diák kérte felvételét, akik közül a dékáni hivatal csak 187-et vett fel, míg 113 diáknak minden további nélkül tudomására adta hogy erre a tanévre nem veszik fel őket az egyetem kötelekébe. A diákok körében ez az intézkedés érthető megdöbbenést keltett, annál is inkább, mert senkivel nem közölték a visszautasítás okát és így a diákok tanulmányaik folytatását illetőleg a legteljesebb bizonytalanságban vannak.

Az Uj Kelet munkatársa felkereste dr. Hatiegan Gyula egyetemi tanárt, az egyetem rektorát, aki kijelentette, hogy a kérdésről nem nyilatkozhatik, mert nem tartozik hatáskörébe.

Áralkat leszállítottuk!

Világszerte több mint 30.000 drb. forgalomban!

légfűtéses folytonégó kályha

10 kiló fával fűt 24 órán át

egy normál szobát. Nagyobb típusok 3—4 szobás lakást is egyenletesen fűtenek. Legtakarékosabb leghigiénikusabb fűtés. Árlapot díjtalanul küld

SZANTÓ DEZSÓ ÉS FIA

Redőny- és kályhagyára Oradea Kályháinkból állandó lerakat az összes vidéki városokban. Acélmezzredőnyök. Esslingeni faredőnyök.

Lerakat:

BÁRZEL VASÚZLET, SALAMON & FELSNER Cluj, Széchenyi-tér

ly-nál
ly-nál
— Legoicsobb ár
ér 15

rendőrség asszisz-
os nyújtott segít-
k és láttelelet vett
birják, akkor 2—
is állhatnak.
sil, Putu Geor-
bbi cinkosai to-
on vannak. Kon-
és gyűléseznek.
pedig nem tör-
és, hogy ezeket

ban élünk, min-
a meggyőződés.

Danilának szim-
geti állomáson,
meg a rendőrség
szemita diákokat,
és Moldovan az-
lache legényei is
zsidókoponyákat
alatt... Mert
flünk s mindenki
yőződését...

betiltotta a gyű-
Ebner dr. akart
rosszigeten?
Ebben a tekintet-
rendőrségnek egé-
os meggyőződés-

éről csak azt kér-

zette el a nyugati
rendőrséget D.
szter?...

Schön Deszö

mma,
tviselő-

en urileányt,
egény édes-

zményes jeggyel
ment előirányzott
kiesít világot látni.
ig csak hírek for-
ozza. Kormányvál-
gyilkosságok és
gek távirati jelen-
emények között ál-
s a nosztalgiaja a
megnézte Budapes-

stról, szomorú volt
nogy a visszaérke-
lisen most megint
nellé, a tözdejelen-
es más, csak az ese-
és a vissza-vissza-
ag után. De Emma
ának más oka volt.
letben elvesző már-
olt az Emmáé. Ott
dott a helyzet. Az
alád egyre nehezeb-
sszagondol a pesti
szép is volt és mi-
ált. Tullépte az elő-
st. Pedig az elköl-
lett volna. Emma
lta. Édesanyja be-
kosztra mindenre
ett volna szabad el-

ül ez a lelkiismeret
ruvá Emmát. A
morság lett. És a
il. Csöndesen, min-
ul, észrevétlenül
guzát hordta, fel-
nikor mindenki azt
ment — és felakasz-

zeli már. A telefo-
g, ami történt, az
minden, ami nagy-
ni élet. És Őt Em-
nul kikapesolódott
ból... Elszomor-
tovább ezt az ese-
venvedésektől tar-
(—la)

Anglia gazdasági hegemoniáját veszélyeztetik a délamerikai forradalmak

Az amerikai tőke nyomul előtérbe a délamerikai államokban

London, október 22. A délamerikai forradalmi mozgalom, amely eddig Bolíviában, Peruban, Argentínában és Braziliában robbant ki, nagy nyugtalanságot keltett az angol főváros gazdasági köreiből. Az angol pénzügyvilág ugyanis nagyon érdekelt van a délamerikai köztársaságok politikai átszervezésében és tartani kell attól, hogy

az angol-szász befolyás az új alakulások révén a latin Amerikában csökkenni fog, sőt egyes országokban teljesen megszűnik.

Angliának jelentékeny befolyása a délamerikai országokra a múlt század közepén kezdődött éspedig azzal, hogy angol vállalkozók építették ez országok vasútait. Angol tőke nyitotta meg Dél-Amerikában a gazdasági élet szilipjeit és ezek az országok, amelyeket eddig tisztára mezőgazdasági és bányászati országoknak ismertek, az angol vállalkozás révén kereskedelmi országokká változtak, ahonnan angolok közvetítették a nyersanyagot. Az angoloknak eredeti tervük az volt, hogy Dél-Amerikát elaltatják készáruval és ilyen módon is piacot teremtenek az angol gyárterményeknek.

Az angol vállalkozás nem állott meg a vasútépítésnél, hanem kiterjeszkedett Chilében a kéniparra, Argentínában a mezőgazdaságra, Braziliában a kávétermelésre, Bolíviában a fémtermelésre, később igyekezett ellátni Dél-Amerikát villamossággal is. Perunak mintaszerű villamossági hálózata jó hatással volt Dél-Amerika többi államára. Az utóbbi tíz év alatt azonban Angliának veszedelmes vetélytársa akadt az Egyesült Államokban.

1922-ben és 1928-ban az Unió kereskedői és vállalkozói sokkal drágábban vették Dél-Amerikában a nyersárukat, mint az angolok, ami természetesen Dél-Amerika gazdasági életének lendületét adott.

Csak az utóbbi két évben mutatott a délamerikai országok gazdasága hanyatló irányzatot, amikor is a fagyasztott hús, a gabona, a kávé és a szén megoléléme a sok lázas konvulzióknak, amely végül forradalmakban robbant ki.

Természetesen a forradalmaknak a gazdasági motívumokon kívül vannak politikai hátterei is. Teljesen érthető, hogy azok az országok, amelyek nagy tőkét investáltak ezekbe az országokba attól tartanak, hogy tőkéjük elvész, vagy legalább is erősen devalválódik. Hogy mennyire féltékenyek voltak az angolok délamerikai befolyásukra, annak legjobb bizonyítéka az tény, hogy az elmúlt évben lord D'Aberton vezetésével kereskedelmi bizottság kereste fel a délamerikai országokat. A bizottság

tagjai igyekeztek jelentős politikai csoportokat megszervezni az angol gazdasági érdekeknek.

Különösen Argentínában nyertek teret az angolok. Azonban az angolbarát kormányt a forradalom az utóbbi hetekben elkergette helyéről és az új argentinai kormány Newyork felé kacsingat. Mihelyt az új argentinai államelnököt installálták, az amerikai bankok azonnal kölcsönöket folyósítottak és megvették az angol érdekszférához tartozó

Royal Mail hajógyárat. Hogy mi fog történni Braziliában ebből a szempontból, azt könnyen meg lehet jósolni, minthogy az angolok befolyása majdnem ugyanaz volt, mint Argentínában.

A londoni és egyéb angol tőzsdéken érthető módon nagy az izgalom a délamerikai köztársaságokban végbemenő forradalmak miatt. Annál nagyobb a bizakodás a newyorki tőzsdén, ahol a délamerikai papiroknak nagy a kelen-dősége.

Snowden újra hangoztatta: „A válság hulláma rövidesen elvonul Anglia és Európa egéről”

A francia nemzeti bank aranykészlete 49,5 milliárd frankra emelkedett

London, október 22. Snowden angol kincstári kancellár a gazdasági körökben folyton erősödő pesszimizmus elensúlyozására újabb beszédet tartott, melyben azt hangoztatta, hogy a válság hulláma rövidesen elvonul Anglia és Európa egéről. Snowden szerint a józan gondolkodásnak tisztán kell látnia, hogy a mai rossz irányzat azonnal megfordul, amint az áremelkedés újra megkezdődik. Ez az időpont pedig a keres-

kedelem fellendülésével most már hamar be fog következni. Anglia — Snowden kijelentései szerint — husz év múlva kétszer olyan gazdag lesz, mint ma és a lakosság életstandardja is lényegesen emelkedni fog.

Párizs, október 22. A Banque de France kimutatása szerint az aranykészlet 49,5 milliárd frankra és a devizakészlet 25,5 milliárd frankra emelkedett.

Maniu felgyógyult és 2-3 nap múlva külföldre utazik

Cluj-Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Maniu Gyula volt miniszterelnök állapotában ma délelőtti javulás következett be. A volt miniszterelnök holnap már el fogja hagyni az ágyát, de közbejött betegsége miatt külföldi utját kénytelen volt elhalasztani és még két-három napot Kolozsváron tölteni. Maniut az egyetem jubilaris ünnepeinek alkalmából a kormány összes Kolozsváron tartózkodó tagjai felkeresték. Mironescu miniszterelnök hétfőn délután több óra hosszat tárgyalt

Maniuval, akinek betegsége a Kolozsváron tartózkodó nemzeti-parasztpárti politikusok és parlamenterek bucsujáró helye volt az elmúlt napokban.

Maniu Kolozsvárról közvetlenül Prágába utazik, ahol, megbízható helyről nyert értesülésünk szerint, fel fogja keresni Massaryk köztársasági elnököt. A cseh fővárosban 3-4 napot tölt el a volt miniszterelnök, azután Bécsbe utazik, ahol dr. Sturza szenátoriumában fog egy hónapra keresztül tartózkodni.

Mihali polgármester távollétében beiktatták hivatalukba Kolozsvár alpolgármestereit

Cluj-Kolozsvár, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma végre hosszas huza-vona után döntő fordulathoz érkezett Kolozsvár város alpolgármestereinek ügye. Mint ismeretes, Mihali Tivadar polgármester a román blokk fenyegető fellépésének hatása alatt interve-niált Moldovan Valér tartományi igazgatójánál, hogy az immár belügyminisz-

terileg is jóváhagyott alpolgármesterek beiktatását a kolozsvári királylátogatás utánra halasszák el. Moldovan Valér ehhez hozzájárult s így az ügy körül-belül egy hétig lekerült a napirendről.

Ma délelőtti az alpolgármesterek ismét megjelentek a városban, hogy átvegyék hivatalukat. de Mihali polgármester nem jelent meg hivatalában. Dr.

Uj! Megnyilt Uj HOTEL-NORD szálloda

BUKAREST, CALEA GRIVITEI 69 (az északi pályaudvar mellett)

Teljesen új épület, modern confort, hideg és meleg víz, furdoszoba, központi fűtés, lift. — Telefon 332-84. — Nagyon mérsékelt árak. — Utazók árkedvezményben részesülnek

Pop Valér a román blokk egyik vezető tagjának társaságában Mihali a tartományi igazgatóságra ment, ahol ismét Moldovan miniszterrel tanácskozott, vajjon átadja-e az alpolgármestereknek hivatalukat, vagy sem. Dr. Pop Valér természetesen erősen tiltakozott az átadás ellen. Eközben dr. Socol Aurél képviselő is megjelent a tartományi igazgatóságnál és a legenergiusabb hangon utasította vissza a román blokk ama állítását, hogy a belügyminiszteri jóváhagyást törvénytelen és követelte Mihali polgármestertől, hogy azonnal iktassa be az alpolgármestereket. Moldovan tartományi igazgató teljesen magáévá vette Socol képviselő álláspontját, de kijelentette, hogy újabb utasítást a polgármesterek nem ad, minthogy a belügyminiszteri jóváhagyás után erre szükség nincsen. Dr. Socol ezután eltávozott a tartományi igazgatóságról.

A városban eközben türelmetlenül várták Mihali polgármester visszaérkezését, de hasztalanul. A polgármester egész délelőtt nem jelent meg hivatalában. Tizenkét órakor végre az alpolgármesterek megjelentek Moldovan Anton városi tanácsosnál, aki a polgármestert távollétében helyettesíti és felkérték, iktassa be őket hivatalukba. Egyben felmutatták előtte Mihali polgármester hivatalos átiratát, amelyben felszólítja az alpolgármestereket, hogy vegyék át hivatalukat. Moldovan Anton, mint a polgármester helyettese, megvizsgálta az ügyet és minthogy semmi törvényes akadályt nem látott, kijelentette, hogy az alpolgármestereket beiktatja hivatalukba s erről a tényről jegyzőkönyvet vett fel. Sok szerencsét kívánt az alpolgármesterek működéséhez, majd felszólította őket, hogy az állandó választmány mai ülésén már vegyenek részt.

A néhány perc múlva összeülő állandó választmány ülésén dr. János Gáspár, dr. Marton Ernő, Bartalis Sándor és Truffli Richárd alpolgármesterek csakugyan megjelentek. Dr. Bornemissa Sebestyén, a román blokk képviselője tiltakozott az alpolgármesterek részvétele ellen és kijelentette, hogy valamennyi határozatot, amelyet az ő közreműködésükkel fognak megszavazni, a román blokk törvénytelennek minősít és a gyámhatóságokhoz megfellebbez.

Russu Simon indítványára az állandó választmány kimondta, hogy szükségnek tartja az alpolgármesterek részvételét a választmány ülésén. Az állandó választmány ezután az alpolgármesterek részvételével letárgyalta a napirend pontjait.

Antiszemita zavargások Párizsban. Párizsból jelentik: Néhány hét óta, immár másodszer kísérelték meg a francia rojalisták csoportja, különösen a „Camelot du Roi” ifjai, hogy Párizs zsidó negyedében antiszemita zavargásokat idézzenek elő. Amikor október 11-én a háboruban résztvevő zsidók egyesületének küldöttsége felvonult a város házára, hogy kosszorút helyezzen a háboru emlékére elhelyezett márványtáblára, a Camelotok egy csoportja hátulról megtámadta őket és botjaikkal véresre verték a zsidó frontarcosokat. Később, minthogy rendőr nem volt a közelben, a rojalisták a zsidók zászlaját is el akarták tépni. A zsidók ekkor, noha jóval kevesebben voltak, védelmi pozícióba helyezkedtek és a járőrökkel együtt, akik melléjük állottak, a tüntető reakciókat alaposan elverték. Később a rendőrség is közbelépett és néhányat a camelotok közül letartóztatott. A zsidó frontarcosok egyesülete azonban közbelépett és intervenciójára szabadlábra helyezték a verekedő ifjakat.

Hirdessen az Uj Keletben

Csütörtök. Tő Káro nal Tegna tagad nőköt Had Bucuresti-B Uj Kelet tudosi kémkedés ügye a nyomozás, az záciosabb eredm vizsgálatot a sz sága és a csend tesen vezetik. A Stefan cel Mar ben és a szigura nak hatalmas pa folyik. Ejjel-naj táskok, a telefon déki szigurancaí ket a nyomozás ról. Kurirok jö nyúzsögnék a sz lyosóin, a csend te előtt pedig pá senkit nem enge Több mint száz dig letartóztat rangu férj Valamennyiüket és a letartóztat mint a külvilág zárva. A parancsnoks felhalmozva a há a kémektől elkor rak telve vanna fényképező gépe filmekkel és olya meggel, amely eg rának is megfele az anyag nagysá ttempóban halad mentumokat gon nyzonlani és az egy hasonlítani. A ki sítések ugyancsa nek igénybe, ami ha meggondoljuk san fel voltak ké ségre. A nyomozó már kétségtele, k vezet vezére Gus volt. Ez azonban nyujtása elől mer még a személyi landó nyilatkoz mai napig sem ze Az egyes házkuta kobzott dokument ségkivül kitűnik, ő irányította. De corpus delictiket. irt leveleit is. Me ismétli: — Nem tudok semmit, nem ism űget. Metthe volt a k kívül az egyes or alvezetői. Ezeknek egy noteszt talált voltak feljegyezve. A számok, mint kémkedésben rés áneveit jelentett anyagot és info tak a szervezett gálatokat teljesít alatt voltak az a A nyomozás során hogy Metthe mérn zető, a nagyváradi mérnök között az u nézeteltérések kelet nök a kémszerveze osztályát vezette. A mérnök azon a hogy a katonái az legfontosabb és ez dikálta a főve annál is inkább, me he Bécsből hatalma amelyeket tetszése

DREISER: AMERIKAI TRAGÉDIA

H. G. Wels véleménye: „Theodore Dreiser a szó szoros értelmében lángész. „AMERIKAI TRAGÉDIA” című munkája egyike századunk legnagyobb regényeinek.

Amerikában eddig 12 kiadásban, kerek 500.000 példányban fogyott el. Németnyelvű kiadása a 40.000-nél tart.

THÉODORE DREISER AMERIKAI TRAGÉDIA

ára három kötetben fűzve 612 lej, egészvászsonkötésben 884 lej. Megrendelhető az UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

Friedmann szerencsése óriási!

A j ntékenyen megjavított játéktervű osztrák osztálysorsjáték a legobb a világon.

Könnösen felemlitek a középnyeremények számát

A sorsjegyek fele nyer Egy sorsjeggyel nyerhet

Sill. 800.000 = 20.000.000 Lei

81.000 Sorsjegy 42.000 Nyeremény

Öss nyeremények:

Sill. 13.406.400 = Lei 335.160.000

Az elmúlt sorsjátékon sok első főnyereményt fizettem ki szerenc és vev innem

Az I. osztály huzása 1930 november 18-20

Sorsjegyárak: negyed fél egész
Lei 300 Lei 600 Lei 1200

Minden rendelést azonnal végrehajtunk és mellékeljük a hivatalos játéktervet. Huzás után felszólítás nélkül azonnal küldjük a hivatalos nyereemény jegyzéket. Ize és a sorsjegy vétele után Rendeljen még ma

Ludvig Friedmann Wien I.

SALZGIES 12-4.

Több mint százötven személy szovjetkémkedés gyanúja alatt...

Károly király jelentést tétetett magának a monstre kémkedési ügyben folyó nyomozásról

Tegnap délben a bukaresti sziguranacán kihallgatták Bergner Imrét — Állhatatosan tagad Metthé mérnök, a szervezet vezetője — Dr. Auszänder Cili bécsi vegyész-mérnököt, egy bukaresti ügyvédet és több hatósági kurirt tartóztatják le újabban

Hadbírószág elé kerülnek a kémkedési ügy vádlottai

Bucuresti—Bukarest, október 22. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A kommunista kémkedés ügyében teljes erővel folyik a nyomozás, amely napról-napra szenzációsabb eredményeket produkál. A vizsgálatot a sziguranca vezérigazgató-sága és a csendőrpáncsnokság együttesen vezetik. A csendőrpáncsnokság Stelan cel Mare uccán lévő épületében és a sziguranca vezérigazgató-ságának hatalmas palotájában lázas munka folyik. Ejjel-nappal tolnak a kihallgatások, a telefon állandóan cseng: a vidéki szigurancaik teszik meg jelentéseiket a nyomozás egy-egy újabb fázisáról. Kurírok jönnek, mennek, besugók nyüzögnek a sziguranca épületének folyosóin, a csendőrpáncsnokság épülete előtt pedig patruklok állomásoznak és senkit nem engednek be az épületbe.

Több mint százötvenre tehető az eddig letartóztatott különböző koru és rangu férfiak és nők száma.

Valamennyiüket külön-külön zárták el és a letartóztatottak úgy egymástól, mint a külvilágtól teljesen el vannak zárva.

A páncsnokság raktáraiban vannak felhalmozva a házkutatások alkalmával a kémekről elköszött bűnjelöltek. E raktárak telve vannak rádiókészülékekkel, fényképező gépekkel, motorbiciklikkel, filmekkel és olyan hatalmas dosszié tömeggel, amely egy minisztérium irattárána is megfelelne. A nyomozás éppen az anyag nagysága következtében lassu tempóban halad előre. Az egyes dokumentumokat gondosan át kell tanulmányozni és az egyes vallomásokot összehasonlítani. A kihallgatások és szembevitések ugyancsak hosszú órákat vesznek igénybe, ami könnyen megérthető, ha megdölgünk, hogy a kémek alaposan fel voltak készülve erre az eshetőségre. A nyomozó hatóságok szerint ma már kétségtelen, hogy a kémkedési szervezet vezetője Gusztáv Metthe mérnök volt. Ez azonban minden felvilágosítás nyújtása előtt mereven elzárkózik és

meg a személyi adatairól sem hajlandó nyilatkozni, úgy hogy még a mai napig sem tudják, milyen nemzetiségű.

Az egyes házkutatások alkalmával elköszött dokumentumokból azonban kétségtelenül kitűnik, hogy a kémszervezet fő irányítója. De hiába teszik eléje a corpus delictit, köztük sajátkezűleg írt leveleit is, Metthe sztereotip módon ismétli:

Nem tudok semmit, nem láttam semmit, nem ismerem ezt az egész ügyet.

Metthe volt a központi vezető. Ezenkívül az egyes országrészeknek voltak alvezetői. Ezeknek mindegyikénél egy-egy noteszt találtak, amelyben számok voltak feljegyezve.

A számok, mint utólag kiderült, a kémkedésben résztvevő személyek a neveit jelentették. Mindazok, akik anyagot és információt szolgáltatottak a szervezetnek, vagy kurirszolgálatokat teljesítettek, egy-egy számalatt voltak az alvezetőknél elkönyvelve.

A nyomozás során megállapítást nyert, hogy Metthe mérnök és az egyik alvezető, a nagyváradi származású Salamon mérnök között az utóbbi időben komoly nézeteltérések keletkeztek. Salamon mérnök a kémszervezet katonai-technikai osztályát vezette.

A mérnök azon az állásponton volt, hogy a katonai adatok beszerzése a legfontosabb és ezért magának vándikálta a fővezetői tisztséget,

annál is inkább, mert tudta, hogy Metthe Bécsből hatalmas összegeket kap, amelyeket tetszése szerint használ fel.

A sziguranca munkája elsősorban annak megállapítására irányult: kik azok a hatósági személyek, akik a kémkedésben résztvettek. Mint ismeretes, az első letartóztatott hatósági személy Sebastian Popescu, a sziguranca vezérigazgató-ságának egyik hivataliönke volt. Popescu bizalmi embere volt a sziguranacán, akire igen kényes természetű feladatokat bízta s aki mindenről tudott, amit a sziguranca előkészítettek.

Az ő szerepe az volt, hogy kitudakolja: mit tud a sziguranca a kémszervezetről?

A kémek közül Giuseppe Cales odesszai mérnökkel állott összeköttetésben. Ez vezette a szervezetnek azon osztályát, amely a hatóságokat megfigyelés alatt tartotta abból a szempontból, hogy tudnak-e valamit a kémszervezet működéséről. A második letartóztatás, amely nagy feltűnést keltett, Varzaru őrnagy volt. Az őrnagyot tegnap reggel abban a pillanatban tartóztaták le, midőn a Strada Romein lévő lakását elhagyta.

Az őrnagy már régen a szovjet szolgálatában áll és míg most a leleplezett kémszervezet meg nem alakult, közvetlenül a bécsi kémszervezethez szolgáltatotta be adatait.

Varzaru az utász-páncsnokságnál teljesített szolgálatot.

A kémkedésért havi százezer lejt kapott Moszkvától.

Az ugyancsak letartóztatott Valceff a grivitauccei „Radiofon” üzlet tulajdonosa érdekes adatokat szolgáltatott be a kémek munkájáról. Ez az üzlet a szovjet tulajdonát képezte és a kémszervezet működésében jelentős szerepet

Lefoglalták a kémszervezet vezérének bankbetéteit

Tegnap reggel a Splendid-szállodában a sziguranca letartóztatotta dr. Auszänder Cili vegyész-mérnök-kisasszonyt. A vegyész-mérnök nőmet származású, Bukovinában született és évek óta Bécsben élt. Akkor érkezett az országba, amikor a sziguranca már tudott a kémszervezetről és midőn már az első letartóztatások megtörténtek. Auszänder Cili mitsem tudott erről és gyanútlanul installálta magát hatalmas koffereivel a Splendid-szállóban. A vegyész-mérnök nő külsőleg is azon kivételes nők benyomását kelti, akiket kalandorfilmekben szoktak a szcenárium-írók szerepeltetni és akiket belső és külső adottságaik valósággal determinálnak a kalandornői szerepre. Harmänkét éves, ragyogó szépségű, mély műveltséggel és hatalmas szaktudással rendelkezik.

Poggyászában rendkívül elegáns toaletteteket, drága ruhákat, értékes prémieket és ékszereket találtak.

Megbízata az volt, hogy a bukaresti előkelő világgal lépjen összeköttetésbe. Auszänder dr. kifogástalanul beszél nő-

töltött be. Itt működött a szervezet fényképezési- és filmszakosztálya Ganding vezetése alatt.

Valceffnek sikerült a különböző minisztériumok és katonai hatóságok kurírjait megvásárolni.

Ha e kurírokat levelekkel valamely hatósághoz küldték, előbb a Radiofon raktárába mentek, itt Valceff kinyitotta a leveleket és elolvasta.

Ha a tartalma érdekelte, akkor lefotografálta a leveleket, majd visszatette a borítékba, a kurír rendeltetési helyére juttatta azokat.

A bűnös kurírok valamennyien le vannak tartóztatva. Érdekes volt Cezar Löhr mérnök vallomása is. A mérnöknek a Palade uccában volt mechanikai műhelye berendezve. Ez a műhely azonban nem működött és arra szolgált csupán, hogy

az ország különböző részeiből, vagy külföldről érkező kurírok autombiljait és motorbiciklijait lerak-tározhassák.

A mérnök közvetlenül letartóztatása előtt el akarta adni műhelyét mert a bécsi központ visszahívta, hogy más megbízatást adjon neki. Nem kevésbé érdekes Hugo Manhoff mérnök vallomása, aki egy tüzőtőkéző-gyárat képviselt az országban. A mérnök egy éve tartózkodik Romániában. Lakásán több tüzőtőkézőkészületet tartalmazó ládát találtak, amelyek azonban egy éve felbontatlanul állnak.

Manhoff mérnök ugyanis nem igen foglalkozott gyárának képviselővel, miután idejét teljesen lekötötte a kémszervezet.

metül, franciául, angolul és oroszul és láthatatlan irásu tinta előállításában specializálta magát.

Gusztáv Metthének, a kémszervezet vezérének nagy betétjei voltak több bukaresti banknál. A második hadtest hadbírószágának katonai ügyeire tegnap felkereste a bankok igazgatóit és közölte velük, hogy

a letétbe helyezett összegeket lefoglalja, mert azokat a katonai ügyesség rendelkezésére kell bocsátani.

A legutóbbi két nap folyamán újabb letartóztatások történtek. Őrizetbe vettek két katonai altisztet, azonkívül a polgári és katonai hatóságok több kurírját. A vizsgálatot dr. Bianu Jenő, a sziguranca vezérigazgatója, Cristescu és Jonescu sziguranca vezérfelügyelők és Pruteanu alezredes vezérkari tiszt vezetik.

Utóbbiit speciálisan a kémkedésből kifolyólag delegálta a hadbírószág-hoz a nagyvezérkar.

Kérelem a fodrász urakhoz!

Miután ünnep előtt a köszörműködés rendezésén igen megtorlódnak és ezért a megrendelések lebonyolítása nagy nehézségeket okoz, igen kérem nb. megrendelőimet, sziveskedjenek a köszörműködés valóját lehetőleg már most beküldeni és megrendeléseiket mielőbb feladni sziveskedjenek. Ez esetben biztosíthatom a szokott, precíz munkát és pontos kiszolgálást.

Megjegyzés: Minden fodrászüzlet jogosult egy ingyen próba-köszörműködésre!!!

Kiváló tisztelettel:

Kun Máttyás Fia

Levélcim: **Unicum-Kun, Cluj**, Calea Victoriei No. 2

műKöszörmű, fodrász-kellékek nagyraktára

Ugy a sziguranca, mint a hadbírószág egymásnak adják a kilincset a letartóztatottak barátai. Legnagyobb részt magasrangú személyek, akik uton-utfélen hangoztatják, hogy a letartóztatottak nem lehetnek belevetve a kémkedésbe.

A polgári és katonai hatóságok képviselői ma délelőtt értekezletet tartottak annak megállapítására, hogy polgári, vagy katonai igazságügyi fórumnak kell a kémek fölött itélkezni. Valószínű, hogy valamennyien hadbírószág elé fognak kerülni. Az eljárást az 1930. június 5-én, tehát röviddel a legutóbbi parlamenti szesszió bezárása előtt megszavazott kémkedési törvény alapján folytatják le ellenük, amely törvény a kémekre husz évi kényszermunkáig terjedő büntetést ír elő.

A kémszervezet vezetői igen elegáns életet folytattak. Pazarul berendezett apartamentekben laktak, a legelőkelőbb vendéglőkben étkeztek és saját autombiljajukon közlekedtek. Egy bukaresti bárban volt a találkozó helyük, amelyet a jobb bukaresti publikum látogatott.

Bucuresti—Bukarest, október 22. Andrei Path, a brassói repülőgyár francia származású mérnöke, ma töredelmes vallomást tett a sziguranca. Elmondotta, hogy rendszeres jelentéseket küldött be a központnak a gyár vásárlásairól, megrendeléseiről, szállításairól, a munkások helyzetéről és szelleméről. Lakásán megtalálták naplóját, amelyben pontosan le van írva, hogy mi mindent csinált ő eddig a kémszervezet érdekében, úgy, hogy az ő kihallgatása tulajdonképpen feleslegessé vált. A kémszervezetben Henry álnéven szerepel.

Ma délelőtt kihallgatták Bergner Imrét, a kolozsvári Dibela-gyár igazgatóját, a segesvári Fodor Erzsit, valamint Péter Árpád és Helén magántisztviselőket

s holnap valószínűleg sor kerül a többi erdélyi letartóztatott kihallgatására is.

Ma délelőtt a sziguranca letartóztatott egy bukaresti üzlet Landau nevű távfűtőnökét, akinél kompromittáló táviratokat és leveleket találtak. Kivüle letartóztatott egy Grozdea nevű ügyvédet is. Ismeretes, hogy tegnap őrizetbe vettek egy alezredest, akiről Varzaru őrnagy azt állította, hogy ugyancsak részt vett a kémszervezet munkájában.

Az alezredest ma délután szembevitették Varzaruval, aki mindenben fenntartotta állításait.

Ezzel szemben az alezredes határozottan tagadta, hogy bármilyen része is lett volna a kémkedésben. Az alezredes nevet egylegőre titokban tartják.

A letartóztatottak közül ma délben többet szabadlábra helyeztek. Ezek között van László bukaresti mérnök is, akit egy névesere következtében fogtak le és tartottak őrizetben. Valószínűnek tartják, hogy végeredményben mintegy hatvanan maradnak letartóztatásban.

Bucuresti—Bukarest, október 22. Károly király ma délután magához kéréte Cadere belügyi államtitkár, aki a sziguranca vezetésére van ismeretesen delegálva. Cadere részletes jelentést tett az uralkodónak a kémkedési ügyben folyó nyomozás eddigi eredményeiről.

A nagyváradi konferencia delegátusai

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodájába újabban a következő delegátusválasztási eredmények érkeztek be:

Dés: Dr. Ágai Andorné, Rosenzweig M. Jehuda, dr. Weinberger Manó, Sternberg Sarolta, dr. Weinberger Manoné, Singer Zoltán, Barna Kálmán, Feuerstein Kálmán, Davidovits Erzs, Altmann Bernát. Pótdelégátusok: Weinstein Szuri, Hirsch Simon Tg.-Mures, Tihanyi Dezső Targu-Mures, Noe Andor, Ing. Schwarz Miklós Oradea, Löwy Lajos Oradea, Goldstein Mose, Blum Zsigmond Oradea, Weinberger Erzs, Székely Sándor.

Lugos: Dr. Deutsch Mór, Giszkalay János Timisoara, Reiter Lunka Timisoara, Schatteles Lajos Timisoara, dr. Kirschner Arnold, Deutsch Béla. Pótdelégátusok: Neumann Hugó, Hammermann Jenő, Iritz Armin, Stern Miksa, Deutsch Ervin, Fényes Bernát.

Szilágyosmlyó: Binder Ignác, Steiner Imre. Pótdelégátus: Salamon Zoltán. **Székelyudvarhely:** Gottesmann Vilmos, dr. Weisz Fülöp Cluj. Pótdelégátusok: Dr. Kálmán József, Löbl Lajos Cluj.

Kápelmonostor: Simon Mózes. **Orsova:** Strausz Béla.

